

**КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА У ФОРМУВАННІ ІСТОРИЧНОЇ
ПАМ'ЯТІ: ПОДІЇ 1941-1943 РР. В ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНИХ
ОБ'ЄКТАХ СЕЛА КІНДРАТІВКА КОСТЯНТИНІВСЬКОГО РАЙОНУ
ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Нарис

*Автор: Дика Аліна, учениця 7 класу
Кіндратівської спеціалізованої школи I-III ступенів з
поглибленим вивченням інформатики та
програмування, член шкільного профільного творчого
об'єднання «Краяни»*

У статті висвітлена роль і значення культурної спадщини у формуванні історичної пам'яті. Досліджуються події періоду 1941-1943 рр II Світової війни і їх відображення в пам'ятках загиблим воїнам в селі Кіндратівка Костянтинівського району Донецької області.. Аналізуються нерухомі історико-культурні об'єкти і їх роль у формуванні меморіального простору.

Ключові слова: пам'ятки, нерухомі пам'ятки, оборонні споруди, культурна спадщина, історична пам'ять.

Пам'ятник загиблим воїнам с.Кіндратівка (вигляд до реставрації)

Актуальність теми. Характерним явищем сучасного культурного процесу став підвищений інтерес усіх верств суспільства до історичного минулого, джерел своєї історії, боротьби українського народу за здобуття незалежності. Важливе місце в цих процесах відіграє культурна спадщина, яка збереглася до наших днів у вигляді різноманітних об'єктів, що мають універсальну історичну, наукову, культурну і мистецьку цінність. Це, передусім, нерухомі пам'ятки археології, історії, архітектури, містобудування, монументального мистецтва, науки і техніки, в яких зафіксовані важливі події в історії держави, окремого регіону, міста, села, конкретної людини. Відтворюючи етапи

розвитку суспільства, пам'ятки являються певними віхами історичного поступу народу, свідченням його самобутнього розвитку, джерелом пізнання для наступних поколінь, в багатьох випадках єдиним достовірним джерелом, свого роду документом, який дозволяє відтворити історичний розвиток, духовне життя суспільства в різні історичні періоди як загалом в країні, так і в кожному окремому регіоні. Культурна спадщина є безцінним надбанням народу, надійною основою створення і розбудови української державності, фундаментом, на якому формується національна самосвідомість, історична пам'ять, патріотизм нації, відроджується національна культура. Уявлення про минуле формують чимало складових, однією з яких є візуальний компонент, що включає монументи, пам'ятні знаки, меморіальні комплекси, музейні експозиції, чи певні поховання, одним з яких являється меморіальний комплекс загиблим у II Світовій війні воїнам села Кіндратівка Костянтинівського району Донецької області.

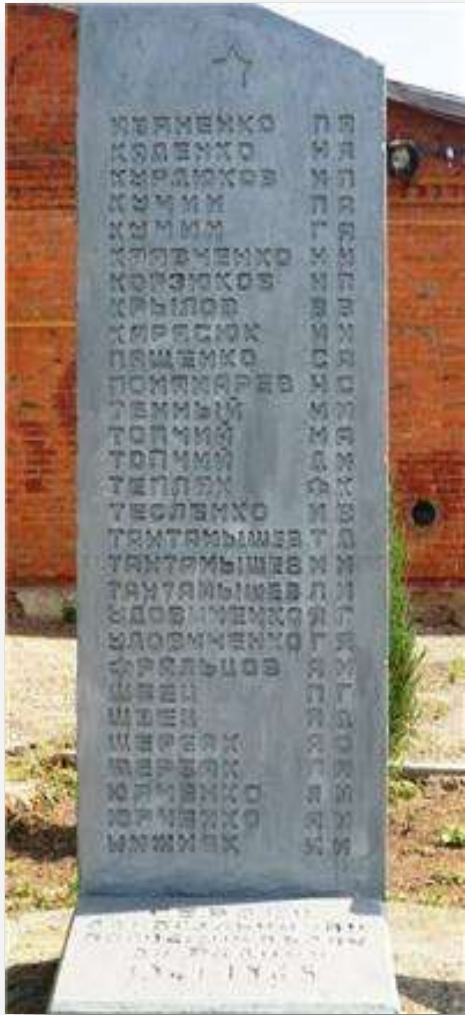
Меморіальний комплекс загиблим воїнам села Кіндратівка не лише відображає історичне минуле, а й активно формує суспільні погляди громадян, жителів села, їх відношення до подій, історичних постатей. Завдяки пам'яткам, які посилюють емоційне сприйняття минулого, можна безпосередньо «бачити, чути, торкатися» минулого, чіткіше запам'ятати конкретні факти, історичних діячів, реконструювати знакові події і явища. Відтворюючи за допомогою пам'яток минуле, можна зображувати його об'єктивно з врахуванням всього комплексу джерел, незалежно від політичної кон'юнктури, змальовуючи як героїчні, так і трагічні сторінки. Цілком слушно зазначає доктор історичних наук О.Бойко, що подвиг минулого є не лише яскравим прикладом, а й серйозним викликом, який стимулює потужну дію, спрямовану як на захист Батьківщини, так і на прорив до кращого майбутнього [3 С.56].

Особливе місце в історії як за масштабами задіяних збройних сил та зусиль військовопромислового комплексу, визначальними битвами, так і за наслідками, що визначили маршрут світової історії у другій половині ХХ століття, займає Друга світова війна і її складова – війна Радянського Союзу 1941-1945 рр.

В Україні на державному обліку перебуває близько 130 тис. пам'яток, з них понад 30 тис., пов'язані з подіями Другої світової війни. Більшість з них – братські та поодинокі могили радянських воїнів [5 с.26]. Виявлення і дослідження пам'яток і пам'ятних місць боїв з'єднань і частин, що знаходилися в оточенні і продовжували чинити опір, поховань воїнів, які опинилися у ворожому полоні, інженерно-фортифікаційних споруд на лінії укріплених районів, місць таборів, де утримувалися радянські військовополонені, будинків штабів оборони, братських та поодиноких поховань розширює наше уявлення про воєнні події 1941-1943 років на території нашого села. Лише за умови зваженого і об'єктивного підходу до висвітлення всіх подій і відображення їх у пам'ятках матеріальної культури, чесного зображення всього спектру проблем воєнної доби можна показати не

тільки велич духу, звитягу народупереможця, а й неймовірно складні соціальнополітичні процеси і колізії, що визначили його шлях на майбутнє. На найсвітлішій вулиці українського села Кіндратівка, в культурному його центрі, біля Центру культури і дозвілля, на світлій алеї, де вічними годинними застигли клени, ялини, тополі та берези, височіє величний пам'ятник: солдат з похиленою головою уособлює народну скорботу за загиблими у II Світовій війні односельцями. Пам'ятник солдатам, загиблим при визволенні села Кіндратівка від німецько-фашистських загарбників у вересні 1943 року та воїнам-односельцям, полеглим смертю хоробрих на полях битв, присвячений цей Монумент. У дні свят сюди з квітами приходять селяни, школярі проводять мітинги, виховні години та заходи. «Честь і слава воїнам-героям, загиблим за визволення села Кіндратівка» - викарбовано на встановленій тут меморіальній плиті.

Більше 120 імен загиблих накреслені на меморіальній дошці. 16 з них були встановлені в різні роки пошуковою групою юних дослідників Кіндратівської спеціалізованої школи I-III ступенів з поглибленим вивченням інформатики і програмування Костянтинівського району Донецької області під орудою керівника військово-патріотичного клубу «Козацький Гарт» Костянтинівського районного Центру дитячої і юнацької творчості (керівник клубу О.Ю.Морозов), що працює при школі. В найближчих планах вихованців клубу - створення кімнати бойової слави, в якій буде розгорнута виставка,

Меморіальна стела біля пам'ятника загиблим воїнам с.Кіндратівка (автор Б.Сенін, 1970 р)

в селі трапляється весілля, або народжується дитина, або когось проводжають до лав Збройних Сил України, люди приходять до пам'ятника і покладають квіти. Деякі з цих традицій дотримуються і зараз. Пам'ятник до реставрації представляв солдата, що стояв на високому кам'яному постаменті. Солдат стояв, схиливши голову вниз до землі, в правій руці він тримав вінок. Напевно, скульптор хотів показати те, що схилившись і тримаючи в руці вінок, воїн вшановує пам'ять загиблих у боях за Батьківщину. Попереду на постаменті був відлитий орден війни I ступеня. В 1970 році біля пам'ятника поставили бетонну стіну і стелу (автор меморіальної композиції - наш земляк, скульптор

присвячена воїнам, що віддали життя за свободу і незалежність нашої країни.

Ряд унікальних експонатів буде представлено на виставці. Серед них матеріали про меморіальний комплекс полеглим воїнам. Так, учасниками пошукової групи було встановлено, що пам'ятник загиблим був розроблений народним художником, вихованцем ізостудії Палацу культури Дружківського машинобудівного заводу, заслуженим художником України Борисом Сенін. Пам'ятник був встановлений на честь 20-річчя Перемоги у 1965-му році. На відкритті пам'ятника були присутні дуже багато людей, але найголовнішими з них були учасники II Світової війни.

Фотографії збереглися в шкільній бібліотеці

і оформлені в розкладний стенд. 8-9 травня всі жителі села збираються біля будівлі сільської ради і урочисто крокують до пам'ятника. Коли

Б.Сенін). На ній написані всі імена земляків села Кіндратівка, які полягли в боях за Батьківщину.

До 70-ї річниці підписання Акту про беззастережну капітуляцію фашистської Німеччини за ініціативою нашого Кондратовського сільського Голови Ольги Олександрівни Зуб Меморіальний комплекс був осучаснений і реставрований і на даний час представляє собою стелу-арку з підвишеним під нею стилізований дзвін який символізує вічну пам'ять і заклик не допустити подібного в майбутньому.

Безсмертною славою покрили свої імена солдати, чиї імена викарбувані на пам'ятній плиті. Серед них - Л.А.Остапенко, І.Н.Коструб, В.Ф.Літовченко, В.Дкожуховській, П.Г.Светленко та інші. 6 вересня 1943 частини 279-ї стрілецької дивізії 32-го стрілецького корпусу і 1-ї гвардійської механізованої бригади 1-го гвардійського механізованого корпусу під командуванням полковника Ф.В.Червякова третій гвардійської армії Південно-Західного фронту під командуванням генерала Д. Д.Лелюшенка визволили село Кіндратівка і пішли з подальшими боями на м.Костянтинівка і м.Добропілля.

Той, хто проїжджає головною вулицею села не може не замилуватися солдатом, застиглим, немов билинний богатир - мужній, нескорений, що втілює силу і волю воїнів-визволителів.

Висновки. Історія Другої світової війни має багато суперечливих і гірких сторінок, які неоднозначно сприймаються сучасним суспільством. Подвиг минулого є не лише прикладом, своєрідним каноном, а й серйозним викликом, який стимулює дію, спрямовану як на захист, так і на прорив до кращого майбутнього. Правдива інформація про війну, в якій не останню роль відіграють пам'ятки воєнної історії, єднає сучасні і прийдешні покоління з поколіннями, переможцями у Другій світовій війні, робить безперервним процес утвердження української нації в якості повноправного члена світової спільноти і захисника загально гуманістичних цінностей.

В умовах становлення державності України, коли одним з найважливіших завдань є виховання патріотизму, значення культурної спадщини важко

переоцінити. Відродження та збереження національних святинь, пам'ятних місць, створення музеїв і заповідників, відкриття меморіалів пам'яті та вічної слави, формування Державного реєстру нерухомих пам'яток України, підготовка „Зводу пам'яток історії та культури України” будуть свідченням виваженої та осмисленої політики держави щодо формування історичної пам'яті українського народу. З метою прискорення процесу розбудови української політичної нації необхідно об'єднати зусилля на належне вшанування визначних історичних подій і постатей, історичних традицій, суспільного консенсусу навколо знакових подій і постатей, публічну демонстрацію державою, політичними силами, національною елітою поваги до історії, прагнення відновити історичну пам'ять.

Меморіал загиблим воїнам с.Кіндратівка (2015 рік вигляд після реставрації)

Література

1. Закон України «Про охорону культурної спадщини» // Правова охорона культурної спадщини. Нормативна база. Зб. документів (2- видання). – К.: Видавництво ХІК, 2006. – С.158.
2. Актуальні питання виявлення і дослідження пам'яток історії та культури. (На матеріалах Зводу пам'яток історії та культури України). Ч. 2. – К.: Ін-т історії України НАН України, 1999. – С. 91-92.
3. Електронний ресурс. Симоненко І.М. Меморіальний простір України: кризовий стан та шляхи оздоровлення // Стратегічні пріоритети. - 2009. — №4 (13). – С.53.
4. Савостіна Л., Попельницький О. Проблеми формування Державного реєстру нерухомих пам'яток України // Праці Науково-дослідного інституту

пам'яткоохоронних досліджень.- Вип.6. - Вінниця: ДП „Державна картографічна фабрика”, 2011.- С. 506.

5. Горбик В.О. Стан та проблеми підготовки багатотомного енциклопедичного видання „Звід пам'яток історії та культури України” // Охорона культурної спадщини в Україні: історія, теорія, практика. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. 28-29 травня 2007 р. м.Київ, 2007. – С.20.

6. Памятники истории и культуры Украинской ССР. Каталог-справочник. –К.: Наук. думка, 1987.- С. 332, 552, 617, 622.

7. Памятники истории и культуры Украинской ССР. Каталог-справочник. – К.: Наук. думка, 1987.

8. Поточний архів відділу охорони пам'яток історії та культури Міністерства культури і мистецтв України. – Державний реєстр нерухомих пам'яток історії і культури України: Пам'ятки історії і монументального мистецтва.– Кн.1.– Київ, 1995. – С. 31-41.